

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Łobodziec A. Toni Morrison's Discredited Magic – Magical Realism in Beloved Revisited. *Brno Studies in English*. 2012. Vol. 38. № 1. P. 103–121. DOI: 10.5817/BSE2012-1-7.
2. Morrison T. Beloved. URL: <https://is.muni.cz/el/1421/podzim2005/AJ25022/beloved.pdf> (дата звернення: 04.07.2019).
3. Ochoa P. Morrison's Beloved: Allegorically Othering "White" Christianity. *Melus*. 1999. Vol. 24. № 2. P. 107–123. URL: <https://www.jstor.org/stable/467702> (дата звернення: 04.07.2019).
4. Roynon T. Toni Morrison and the classical tradition: transforming American culture. Oxford University Press. Oxford. 2013. 240 p. DOI: 10.1093/acprof:oso/9780199698684.001.0001 (дата звернення: 04.07.2019).
5. Большой энциклопедический словарь / гл. ред. А.М. Прохоров. Москва ; Санкт-Петербург, 2000. 1632 с.
6. Гриня Н.О. Контраст як семантико-функціональна категорія тексту. *Вісник Львівського національного університету імені Івана Франка. Серія «Іноземні мови»*. 2012. Вип. 19. С. 86–93.
7. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю.І. Ковалів. Київ : Академія, 2007. Т. 1. 609 с.
8. Примак М. Історична пам'ять в романі Тоні Моррісон «Улюблена». Кам'янець-Подільський, 2014. URL: https://sites.google.com/site/philology_roundtable/categories/language-units-in-text-and-discourse/istoricnapamatv-romani-tonimorrison%C2%ABulublena%C2%BB (дата звернення: 04.07.2019).
9. Сапожникова Ю.Л. Исследование тематики памяти в «Возлюбленной» Т. Моррисон. 2014. С. 401–410. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/issledovanie-tematiki-pamyati-v-vozyublennoy-t-morrison> (дата звернення: 04.07.2019).
10. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
11. Старцева В.С. Роман Тони Моррисон «Beloved» и традиции афроамериканской женской культуры. *Література в контексті культури* : збірник наукових праць. Черкаси, 2008. URL: <http://www.info-library.com.ua/books-text-10611.html> (дата звернення: 04.07.2019).

УДК 821.111(73)По-32

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2019.10-2.29>

ХРОНОТОП У НОВЕЛІ «ОВАЛЬНИЙ ПОРТРЕТ» ЕДГАРА ПО

THE CHRONOTOPE OF THE SHORT STORY
“THE OVAL PORTRAIT” BY EDGAR POE

Шерстюк Н.О.,

orcid.org/0000-0002-2755-9627

аспірант кафедри світової літератури

Полтавського національного педагогічного університету
імені В.Г. Короленка

Стаття присвячена аналізу часу і простору в новелі «Овальний портрет» американського письменника XIX ст. Едгара Аллана По. На прикладі новели «Овальний портрет» Е. По детально розглянуто типи хронотопу: історичний, соціально-побутовий, ретроспективний та особистісний, котрі у структурі новели, об'єднуючись, утворюють загальний хронотоп, який впливає на жанрову модифікацію твору. У статті доведено, що хронотоп новели «Овальний портрет» має різнорівневу структуру, яка характеризується роздвоєнням. На фоні реального історичного та соціально-побутового хронотопу XIX ст., виписаного у реалістичній традиції, презентується ретроспективний хронотоп, що характеризується ірреальністю, оніричністю та містичністю. Готичні мотиви є визначальними в описі реального часопростору. Замкнений простір, який утілюється за допомогою топосів «замок», «вежа», «кімната», «портрет», виписаний у межах романтичної традиції, що впливає на особистісний часопростір героїв.

Символічний образ портрета є тим стрижнем, який об'єднує різнорівневі хронотопи. Час оповіді має тривимірну структуру, де кожен із часових видів виконує певну функцію. Фабульний час тісно переплітається із сюжетним, однак ускладнюється нарративними прийомами, котрі уповільнюють, призупиняють або переривають сюжетний час. Наративний час характеризується глибоким психологізмом, що проявляється завдяки щоденниковій формі оповіді, яка передбачає достовірність і суб'єктивність, і представлений ракурсами бачення оповідача. Час у ретроспективному хронотопі є невизначеним і набуває фольклорних рис. В історичний і соціально-побутовий хронотоп органічно влітаються особистісні хронотопи головних героїв: хронотоп художника характеризується деградацією та стихійністю, тоді як хронотоп його дружини – замкненістю, звуженням і занепадом. Поєднання дуальних хронотопів, що належать до різних епох, створює неповторний художній світ новели, який має різновекторну структуру, та є стильовою особливістю автора.

Ключові слова: Е. По, «Овальний портрет», мотив, хронотоп, час, простір, нарратив, топос.

The article is devoted to the analysis of time and space in the novel "The Oval Portrait" by the American writer of the 19th century Edgar Allan Poe. There are four types of chronotopes in the article (historical, social, retrospective and personal chronotopes), which are united in the structure of the short story, and complete a common chronotope that influences the genre modification of the work. The chronotope of the short story "Oval Portrait" has a split-level structure, which is characterized by bifurcation. On the background of the real historical and social chronotope of the 19th century, written in a realistic tradition, a retrospective chronotope is presented, which is characterized by irreality, oniric and mysticism. The gothic motives are decisive in describing the real time-space. The closed space, which is implemented with the help of topos "castle", "tower", "room", "portrait", is in the framework of romantic tradition, which affects the personal time-space of characters.

The symbolic image of the portrait is the core that unites split-level chronotopes. The narration time has a three-dimensional structure, where each of the time types perform a certain function. Artistic time has a variable form: the story time is closely interwoven with the plot, and it is complicated by narrative techniques that slow down, pause, or interrupt the plot time. Narrative time is characterized by psychologism, which is transmitted through a diary, and suggests authenticity and subjectivity, and is presented by the narrator's vision. Artistic time in the retrospective chronotope is indeterminate and acquires folk features. The personal chronotope of the main characters is an integral part of the historical and social chronotope. The painter's chronotope is characterized by degradation and spontaneity, the chronotope of his wife – isolation, narrowing and decay. A combination of dual chronotopes belonging to different epochs create a unique artistic world of short stories that has a multi-vector structure and is a stylistic feature of the author.

Key words: E. Poe, "The Oval Portrait", motive, chronotope, time, space, narrative, topos.

Постановка проблеми. Едгар Алан По (Edgar Allan Poe (1809–1849)) є одним із представників американського романтизму, котрий нині вважається класиком світової літератури. Митець визнаний зачинателем детективного жанру і першим американським письменником, що почав працювати у жанрі короткої новели. Його перу належать такі твори, як: «Падіння дому Ашерів» («The Fall of the House of Usher», 1839), «Провалля і маятник» («The Pit and the Pendulum», 1842), «Чорний кіт» («The Black Cat», 1843), «Овальний портрет» («The Oval Portrait», 1842), «Вбивство на вулиці Морґ» («The Murders in the Rue Morgue», 1841), «Таємниці Марі Роже» («The Mystery of Marie Roget», 1842), «Викрадений лист» («The Purloined Letter», 1844) та ін. Письменник був відомим ще за життя, однак всесвітня слава прийшла до нього уже після смерті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Літературознавці неодноразово розглядали художню спадщину Е. По (К. Сілверман, Ф. Достоевський, В. Брюсов, В. Буранеллі, М. Павлова, Р. Грізвольд, Ш. Бодлер, К. Бельмонт, Б. Метьюз, Б. Гіленсон та ін.): у центрі їхньої уваги опинялися проблеми жанру, стилю, мотивної організації творів, проте ґрунтовного аналізу хронотопу на матеріалі новел Е. По не було здійснено у сучасному літературознавстві.

Постановка завдання. Метою статті є глибокий літературознавчий аналіз новели «Овальний портрет» Едгара По та дослідження хронотопу твору.

Виклад основного матеріалу. Одним із центральних оповідань Е.А. По, у яких вбачається потужний психологічний стрижень, є «Овальний портрет» (англ. «The Oval Portrait») (1842) (перша назва «Life in Death»), у якій переповідається історія створення мистецького зразка, картини, що вразила наратора своєю красою. Сюжет опові-

дання доволі простий: герой у нелегкий для себе час потрапляє до покинутого замку, де бачить дивовижний портрет, історія написання якого відтворена у щоденнику господаря. Історія подається у межах романтичної традиції, оскільки домінуючими є готичні мотиви, які й визначають хронотоп оповіді. Одним із просторових топосів твору є «замок» – місце, де відбуваються основні події твору. Готичні мотиви є визначальними в описі цього топосу, у замкненому просторі створюється атмосфера загадковості та таємниці. Недомовленість, невідомість і загадковість – маркери таємничого часопростору. Таємничими змальовані й господарі помешкання: хто вони та чому залишили свій дім, у творі не сказано. Автор лише натякає, що замок був пустий, наче його щойно покинули. Герой разом зі своїм слугою змушені зупинитися в одній із пишно оздоблених кімнат палацу, користуватися речами, які їм не належать. Таємничість ситуації стає константою цього простору. Не випадково автор-наратор відсилає читача до англійської романтичної традиції, а саме до письменницької практики Енн Редкліфф (1764–1823), представниці ранньої готичної літератури.

Твір починається з опису замкненого простору, замку, який вражає читача своїм багатством і запустінням. Думка про те, що замок: *<...> was one of those piles of commingled gloom and grandeur which have so long frowned among the Apennines, not less in fact than in the fancy of Mrs. Radcliffe* [6, с. 217], додає інтертекстуальності сюжету. Ознаки готичної традиції вбачаються уже на початку оповіді, де описується саме місце подій, замок, у якому випадково опиняється оповідач. Замок стає важливим часопросторовим топосом, оскільки це класичне місце розвитку подій у готичному романі, що характеризує його

господаря та сприяє розвитку сюжету. Замок – це простір, який має замкнену структуру, стає опозицією навколишньому світу з його природністю і красою. Сам замок, його незвичайна архітектура та інтер'єр виписані за допомогою відповідних тропів (епітетів і перифраз): *We established ourselves in one of the smallest and least sumptuously furnished apartments; Its wall were hung with tapestry and bedecked with manifold and multiform armorial trophies, together with an unusually great number of very spirited modern paintings in frames of rich golden arabesque* [6, с. 217].

Замкнений простір у творі кільцюється замкненим часом, який має різнорівневу структуру. Із розвитком сюжету час має здатність до повернення у минуле, тобто характеризується ретроспекцією. Саме історія створення портрета подана як оповідь в оповіді. Така форма відтворення сюжету, коли тісно переплітається реальний і минулий час, актуалізує мотиви тлінності всього живого та безсмертя мистецтва. Замкнений простір маєтку і замкнений час новели взаємодоповнюються. Час твору протікає наче непомітно: *Long, long I read and devoutly, devotedly I gazed. Rapidly and gloriously the hours flew by, and the deep midnight came* [6, с. 218].

Стильовою особливістю новелістики Е. По є використання художнього прийому повтору, що зустрічається не лише у поезії автора, але й у прозі. У цій новелі повтори використовуються для опису замку і стану персонажа-оповідача, що не лише акцентує увагу реципієнта на замкненості простору, але й актуалізує фольклорні мотиви, де традиційними є повтори.

Час оповіді твору має тривимірну структуру, де кожен із часових видів виконує певну функцію. Межі фабульного часу реципієнт окреслює самостійно, що залежить власне від його світобачення. Передовсім це реальний час, коли оповідач опиняється у замку і затримується там до пізньої ночі, на чому акцентується увага автора. Такий вибір часу доби не випадковий і характерний як для готичної традиції, так і для романтизму загалом, оскільки саме для цього періоду характерна містичність, таїна, незрозумілість ситуації. «Таємниця постає як містифікація, але навіть у цих випадках читач чекає трагічної розв'язки» [2]. Е. По занурює читача у містику занедбаного замку, і це підсилюється за допомогою художніх прийомів, наприклад, портрет ніби «виринає» із сутінків за допомогою штучного світла: *to light the tongues of a tall candelabrum* [6, с. 217].

Фабульний час тісно переплітається із сюжетним і, хоча ґрунтується на реальному перебігу подій, ускладнюється наративними прийомами, котрі уповільнюють, призупиняють або взагалі переривають сюжетний час. Третій різновид художнього часу, наративний, додає «оповіді неповторності, стає стильовою особливістю автора, котрий творить неповторний художній світ» [1, с. 22]. Наративний час характеризується глибоким психологізмом, який проявляється завдяки щоденниковій формі оповіді, що передбачає достовірність і суб'єктивність, і представлений ракурсами бачення оповідачів. Ключовими у продовженні розвитку сюжету є події, які відбуваються опівночі. Саме в цей час змінюється освітлення кімнати, що дає змогу побачити картину, яка до цього перебувала в тіні: *I thus saw in vivid light a picture all unnoticed before* [6, с. 218]. Герой знаходить щоденник, у якому описана історія створення картини, що змінює форму оповіді на ретроспективну, художній час зміщується у минуле.

У хронотоп новели тісно вплітаються оніричні мотиви, що теж є ознакою романтичної, вулччої готичної традиції: «Саме дотримання внутрішнього суб'єктивного закону творчості романтика і давало можливість уявляти найнеймовірніше чи породжувати у читача відчуття страху і жаху» [1, с. 52]. Герой-оповідач перебуває в *desperately wounded condition* [6, с. 209], його лихоманить, він утрачає свідомість і занурюється в оніричність, де час має здатність втрачатися. Персонаж перебуває у межовому стані між реальністю та маренням. Невідомо, що призвело до поранення, однак реципієнт бачить лише результат і наслідки поранення. У такому стані у залишеному замку оповідач знаходить портрет красуні – дружини художника та щоденник, у якому описана історія його створення. Герой, а разом із ним і читач, дізнається, що коли майстер працював над створенням портрету, він не зважав на свою дружину, яка, бажаючи догодити чоловікові, годинами просиджувала, позуючи. І коли був зроблений останній штрих, життєва енергія дівчини закінчилася, й вона померла. Загалом образ молодої красуні є типовим для творчості Е. По (Анабель Лі, Лінор, Морелла, Лігейя та ін.) і стає втіленням тендітної швидкоплинної молодості. Такі героїні зазвичай приречені на смерть. Легкість і примарність цього образу свідчить про те, яким крихким здавався письменнику ідеал добра [3, с. 54]. Така тематика характерна для романтичної літератури, однак Е. По переносить сюжет у психологічну площину, що актуалізує екзистенційні мотиви, які органічно вплітаються у хронотоп твору.

Е. По застосовує такий композиційний прийом, як оповідь в оповіді, що символічно нагадує картину в обрамленні, тобто зміст певним чином співвідноситься із формою: *The cause of my deep agitation being thus shut from view, I sought eagerly the volume which discussed the paintings and their histories. Turning to the number which designated the oval portrait, I there read the vague and quaint words which follow* [6, с. 219]. Просторовим топом оповідання, вибудованим на контрасті, є сама кімната палацу, де розмістилися мандрівники. На фоні ошатно вбраної вітальні, виконаної у мавританському стилі, темною плямою є куток, де ніби приховано картину. *That I now saw aright I could not and would not doubt; for the first flashing of the candles upon that canvas had seemed to dissipate the dreamy stupor which was stealing over my senses, and to startle me at once into waking life. The portrait, I have already said, was that of a young girl* [6, с. 218].

В описі картини теж наявна дуальна колористика: колір волосся красуні золотавий, овальна рамка була позолоченою, що є символом розкоші. Наратор акцентує увагу на таких деталях, як *filagreed in Moresque* [6, с. 219], *a mere head and shoulders, done in what is technically termed a vignette manner* [6, с. 218]. Штрихи на картині нечіткі, наче розмиті, чим автор створює образ, оповитий таємницею. Символічною є форма самої картини: це вертикальний овал, що є символом жіночої краси, який здавна є знаком прагнення до досконалості. Овал – символ захисту людської душі, вічності, що уособлює походження, буття, довершений мікрокосм, універсальний символ таємниці творення світу, виникнення життя у початковій пустоті. «Овал – символ повноти творіння, у вигляді лаврового вінка навколо оголеної, покритої легкою вуаллю золотоволосої жінки з магічним жезлом в лівій руці» [5, с. 197]. Портрет дівчини в оповіданні зображується саме в овальній рамці, є символом жіночності, краси, відданості й довершеності.

У часопросторовій площині доміантними стають екзистенційні мотиви, зокрема мотиви життя і смерті. Сама картина стає символом смерті, оскільки оповідач не міг побачити в героїні картини ознак життя – *a living person* [6, с. 219]. Наратор відтворює свої враження від історії та змушує дивитися на події через ракурс бачення хворої та втомленої людини, яка цікавиться живописом. Його долають різні почуття: спочатку він вражений, потім збентежений, потім пригнічений і наляканий. Таємниче, жахливе необхідне Е. По для того, щоб «вирвати читача із побутової

цільності та змусити здригнутися від зіткнення зі світом вічності» [4, с. 35]. Характери художника та його дружини доповнюють одне одного та є взаємозалежними. Дівчина є *of rarest beauty* [6, с. 219], тоді як митець *passionate, studious, austere* [6, с. 219]. Перед читачем постає дуальна пара мотивів: життя (жива швидкоплинна краса) – мистецтво (вічна краса). У душі художника живе два види любові: кохання до жінки і любов до мистецтва. Коли картина була закінчена, його першими словами було: *This is indeed Life itself!* [6, с. 221], але, глянувши на дружину, він додав: *She was dead!* [6, с. 221]. На думку митця, краса можлива лише у вічності, за життя досконалості домогтися важко. Мотиви життя – смерті настільки тісно переплелися, що часом межа між ними розмивається.

Композиційна структура теж визначає особливості хронотопу, оскільки «Овальний портрет» складається з двох умовних частин, де одна частина подана крізь ракурс бачення оповідача, який страждав безсонням і, щоб відволіктися, розглядав картини в кімнаті, історія написання яких подана у знайденому ним щоденнику. Інша ж частина – опис створення картини художником. Образ портрета пов'язує між собою реальний і ретроспективний хронотоп, поєднуючи час-простір експозиції з хронотопом другої частини, у якій переповідається історія художника і його дружини. Щоденникова форма оповідання актуалізує два особистісні хронотопи, що є різко протилежними та демонструють деградацію та егоїстичність художника у ставленні до своєї дружини. Оповідь характеризується суб'єктивною ретроспекцією, що відносить читача у далекі часи створення картини. Час у ретроспективному хронотопі окреслити важко: він невизначений і набуває фольклорних рис. Як у зразках усної народної творчості, дівчина-красуня: *She was a maiden of rarest beauty, and not more lovely than full of glee* [6, с. 219], *all light and smiles, and frolicsome as the young fawn* [6, с. 219] покохала парубка (*loving and cherishing all things* [6, с. 220]) та, як і герої усної народної творчості, намагається подолати випробування, які трапляються на її шляху. Дівчина настільки кохала чоловіка, що перемогла свій найбільший страх – позувати для його картини: *hating only the Art which was her rival; dreading only the pallet and brushes and other untoward instruments which deprived her of the countenance of her lover* [6, с. 220].

Красуня погоджується позувати чоловікові, доки той не намалює її портрет. Героїня була змушена довгий час сидіти у темній кімнаті-вежі,

марніла і поволі згасала. Сама вежа, де «утримувалася» дівчина, має риси замкненого локалізованого простору, в яке не потрапляло навіть денне світло, задушливого і тісного. Художній час у ретроспективному просторі сповільнюється й у фіналі завмирає, що за часом збігається з останнім штрихом художника: *one brush upon the mouth and one tint upon the eye* [6, с. 220]. Саме за допомогою просторово-часових переходів у новелі відбувається актуалізація домінантних мотивів «життя – смерть». Саме такий перехід часу поєднує дуальні мотиви, оскільки межа між ними розмивається: красуня помирає, однак залишається жити вічно у картині.

У новелі вбачається реальний історичний і соціально-побутовий хронотоп, однак він теж подається у межах романтичної традиції. Наприклад, із самого початку оповіди автор констатує, що дія відбувається десь на схилах Апеннін, тобто десь у межах Апеннінського півострова. Наратор апелює до обізнаного читача, котрий має знати, які замки можна зустріти на схилах гір, і де напевно жили герої ретроспективного хронотопу. Однак деякі ознаки вказують на елементи хронотопу іншої культури, наприклад, іспанської, передовсім слугу пораненого героя звати Педро, а бічна вежа, у якій зупинилися мандрівники, була оздоблена у мавританському стилі, що свого часу було популярним в іспанській культурі. Оповідач апелює до обізнаного читача і порівнює замок із маєтками пані Редкліфф, виформуваними в художній уяві письменниці. Тобто оповідач мав орієнтуватися у тогочасній культурі, щоб витворити у своїй уяві часопросторовий континуум оповідання.

Побутовий хронотоп в оповіданні теж належно вималюваний, оскільки оповідач прискіпливо оглядає інтер'єр розкішної вежі. Його погляд зупиняється на кожній деталі, що укрупнює часопростір і надає йому реальних рис. Таке бачення художнього простору сприяє достовірності оповіди, оскільки кожна деталь є реальною та ґрунтовно виписаною.

На фоні соціально-побутового хронотопу детально виписується особистісний хронотоп героя-художника. Оповідач змальовує історію деградації митця, для якого мистецтво є найвищою цінністю, важливішою за життя. Художник позиціонується талановитою особистістю, що бачить себе унікальною та насолоджується своєю працею, оскільки мистецтво – це його покликання, справа всього життя. Він намагається подарувати свою майстерність людям, хоче відтворити диво, красу і життя в одному портреті. Майстер вважає себе Творцем, здатним підкорити природу, однак він за свою гординю покараний, його натхнення Муза помирає.

Особистісний хронотоп митця характеризується деградацією. Одержимий мистецтвом, він забуває про реальне життя, про своє кохання, оскільки це для нього стає неважливим. Всі мирські проблеми відходять на другий план, для художника важливим стає увіковічення краси і молодості своєї дружини в портреті, що призводить до трагедії: *And he would not see that the tints which he spread upon the canvas were drawn from the cheeks of her who sate beside him* [6, с. 220]. Внутрішній хронотоп художника, в якому відтворено деградацію його особистості, співіснує із зовнішнім, соціально-побутовим, що у художньому просторі твору тісно переплетені.

Особистісний хронотоп дівчини, з якої писав художник портрет, характеризується замкненістю та звуженням. Красуня в оповіданні стає символом тлінної земної краси, своєрідним ідеалом недосяжності. Портрет в оповіданні – це мертво мистецтво, поклоніння якому призводить до нещастя. Дівчина як символ молодості, краси, самопожертви хоче жити і кохати, однак вона скоряється перед бажанням свого чоловіка увіковічити її у мистецтві. З кожним днем вона дедалі більше згасала, була пригніченою, слабкою, але водночас вірною, оскільки вважала чоловіка Майстром, хоча і відчувала наближення смерті. Одержимий художник *he was a passionate, and wild, and moody man* [6, с. 220] був поглинутий процесом: *and wrought day and night to depict her who so loved him, yet who grew daily more dispirited and weak* [6, с. 220] і не помічав поступового згасання дружини. Символічною в оповіданні стає згадка про мертво-бліде світло, яке наповнювало кімнату, що виконує прогностичну функцію у творі: *Where the light dripped upon the pale canvas only from overhead* [6, с. 220]. Саме мистецтво, втілене в образі портрета, стає тим фактором, який поєднує різні початки, дозволяє краще розкрити задум автора, приховану в новелі метафору – портрет, що випиває сили дівчини, а потім і вбиває її.

Висновки. Таким чином, хронотоп новели «Овальний портрет» має різнорівневу структуру, яка характеризується роздвоєнням: на фоні реального історичного та соціально-побутового хронотопу XIX ст., виписаного у реалістичній традиції, презентується ретроспективний хронотоп, що характеризується ірреальністю, оніричністю та містичністю. Готичні мотиви є визначальними в описі реального хронотопу. Замкнений простір, який втілюється за допомогою топонімів «замок», «вежа», «кімната», «портрет», є загадковим, таємничим і таким, що забирає життєву енергію героїв.

Символічний образ портрета є тим стрижнем, котрий об'єднує різнорівневі хронотопи. Час оповіді має тривимірну структуру, де кожен із часових видів виконує певну функцію. Межі фабульного часу реципієнт окреслює самостійно, що залежить власне від його світобачення. Фабульний час тісно переплітається із сюжетним і, хоча ґрунтується на реальному перебігу подій, ускладнюється наративними прийомами, які уповільнюють, призупиняють або переривають сюжетний час. Наративний час характеризується глибоким психологізмом, котрий проявляється завдяки щоденнико-

вій формі оповіді, що передбачає достовірність і суб'єктивність, і представлений ракурсами бачення оповідача. Час у ретроспективному хронотопі є невизначеним і набуває фольклорних рис. В історичний та соціально-побутовий хронотоп органічно вплітаються особистісні хронотопи головних героїв: хронотоп художника характеризується деградацією та стихійністю, тоді як хронотоп його дружини – замкненістю, звуженням і занепадом. Поєднання дуальних хронотопів, що належать до різних епох, творить неповторний художній світ новели, яка має різновекторну структуру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кушнірова Т.В. Наративні стратегії у романних формах кінця ХХ – початку ХХІ століття : монографія. Полтава : Сімон, 2018. 124 с.
2. Лобжанидзе Б.Д. Стилистика новелл Э. По «The Oval Portrait. Пятигорск, 2010. URL: https://www.pglu.ru/un_reading/detail.php?SECTION_ID=3000&ELEMENT_ID=13890 (дата звернення: 15.06.2019).
3. Морозова Т.Л. Спор о человеке в американской литературе: история и современность. Москва : Наука, 1990. 110 с.
4. Нефедова Т.М. Некоторые особенности сюжетных ситуаций в новеллах Э. По. *Проблемы поэтики и истории литературы*. 1973. С. 248.
5. Шейнина Е.Я. Энциклопедия символов. Москва : АСТ, 2001. 591 с.
6. Poe E.A. Selected Stories. Kharkiv : Ranok, 2003. 288 p.